

Beleidskompasformulier voor internetconsultatie

Instructie voor gebruik:

Dit is het formulier voor de beantwoording van de Beleidskompasvragen ten behoeve van internetconsultatie. Per 29 maart 2023 worden bij nieuwe internetconsultaties de antwoorden op de vragen van het Beleidskompas gepubliceerd. Let op dat dit formulier op enkele punten afwijkt van het reguliere Beleidskompasformulier, aangezien dit formulier terugblijkt op de stappen voorafgaand aan de consultatie.

Alle tekstvakken in het formulier dienen te worden ingevuld en vragen mogen niet worden verwijderd. Indien het voorstel een technische wijziging betreft of om een andere reden beleidsarm is, kan bij de vragen die niet van toepassing zijn worden volstaan met het invullen van "n.v.t."

Verwijder de cursief gedrukte tekst na beantwoording van de vragen.

Titel:

(Vul hier de publicatietitel van de internetconsultatie in)

Aanpassing van het Maatregelenbesluit socialezekerheidswetten

∞ Wie zijn belanghebbenden en waarom?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- Wie zijn direct of indirect belanghebbenden bij het betreffende vraagstuk?

Uitkeringsgerechtigden en uitvoeringsprofessionals van gemeenten, UWV en de SVB.

- Wie beschikken er over relevante kennis over en ervaring met het vraagstuk?

Beleidsmakers en uitvoeringsprofessionals.

- Op welke wijze zijn belanghebbenden tot nu toe in de verschillende fasen van het beleidstraject betrokken?

De uitvoerders (UWV en SVB) en gemeenten (vooral VNG) zijn bij de totstandkoming van onderliggend voorstel betrokken geweest. De input vanuit de uitvoering is meegenomen in de gemaakte keuzes.

De aanpassing van het Maatregelenbesluit sociale zekerheidswetten (hierna: Maatregelenbesluit) sluit aan bij de ontwikkelingen in het kader van het wetsvoorstel Handhaving sociale Zekerheid en het wetsvoorstel Participatiewet in Balans. Het burgerperspectief is betrokken bij de ontwikkeling van die wetsvoorstellen. Hierbij zijn de ervaringen en ideeën opgehaald van verschillende groepen mensen: werkenden, uitkeringsontvangers, mensen die met handhaving te maken hebben gehad.

1. Wat is het probleem?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het probleem?

De huidige invulling van het maatregelenbeleid, zowel voor UWV en SVB (waar het huidige Maatregelenbesluit al voor geldt) als voor gemeenten (de Participatiewet, IOAW en IOAZ kennen een eigen maatregelenregime) kan leiden tot zware maatregelen. Omdat dit een direct effect heeft op de hoogte van het inkomen van een persoon, kan dit betrokkenen in financiële problemen brengen. Daarnaast kunnen deze zware maatregelen onevenredig voelen in relatie tot hetgeen is voorgevallen. In het rapport 'Tussen staat en menselijke maat' stelt de NSOB ook vragen bij de proportionaliteit van het maatregelenbeleid. Het huidige maatregelenbeleid leidt ertoe dat er op dit moment veel contra legem wordt gewerkt door de uitvoering.

Aanvullend komt met het wetsvoorstel Participatiewet in Balans het huidige maatregelenbeleid voor gemeenten te vervallen, vanwege eerder genoemde problematiek. Daarvoor moet een nieuw maatregelenbeleid in de plaats komen.

b) Wat zijn de oorzaken van het probleem?

De duur van maatregelen kent wel een minimum, maar geen maximum. Dit kan leiden tot een onevenredig langlopende maatregel. Daarnaast kan een opgelegde maatregel bij volksverzekeringen en werknemersregelingen niet tussentijds beëindigd worden wanneer de betrokkene wel het gewenste gedrag vertoont.

c) Wat is de omvang van het probleem?

UWV heeft in 2023 37.078 maatregelen opgelegd en 20.935 waarschuwingen.
De SVB heeft in 2023 2.755 maatregelen opgelegd en 577 waarschuwingen.
Gemeenten hebben in 2022 2.650 maatregelen opgelegd en 1.500 waarschuwingen.

d) Wat is het huidige beleid en wat heeft de evaluatie opgeleverd?

Het huidige beleid is uitgewerkt in het Maatregelenbesluit. De beleidsaannee hieronder is dat een zware sanctie een afschrikwekkende werking heeft en dat mensen daardoor minder of geen overtredingen begaan. De uitvoerders van dit beleid hebben aangegeven dat de voorgeschreven maatregelen te hard kunnen uitpakken voor burgers en dat er te weinig ruimte is om te werken vanuit vertrouwen in de burger en om maatwerk te leveren.

e) Wat gebeurt er als de overheid niets doet (Nuloptie)? Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Het maatregelenbeleid blijft zoals het nu is. Dit kan leiden tot onevenredige maatregelen die betrokkenen in financiële problemen kunnen brengen. Het is waarschijnlijk dat er in de praktijk contra legem zal worden blijven gehandeld bij het opleggen van maatregelen. In het geval van de Participatiewet leidt dat tot de situatie dat er wel verplichtingen zijn, maar geen middel om te handhaven.

2. Wat is het beoogde doel?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de beleidsdoelen?

Het eerste doel is om een meer evenwichtig maatregelenbeleid te realiseren, waarbij vertrouwen in de burger een uitgangspunt is. Hiermee wordt vooruitgelopen op de wijzigingen die nog zijn voorzien in het kader van het wetsvoorstel Handhaving sociale zekerheid.

Het tweede doel is om de Participatiewet, de IOAW en de IOAZ onder de reikwijdte van het Maatregelenbesluit te laten vallen. Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans biedt de grondslag om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te stellen over het opleggen van maatregelen. Een doel van het wetsvoorstel Participatiewet in Balans om een meer evenredig maatregelenregime te realiseren. Daarom is het wenselijk deze wetten ook onder de scope van het Maatregelenbesluit te brengen. Hiermee wordt, in lijn met het wetsvoorstel Handhaving sociale zekerheid, ook meer uniformiteit in de handhaving in de sociale zekerheid bewerkstelligd.

- b) Aan welke [duurzame ontwikkelingsdoelen \(sustainable development goals, SDG's\)](#) en [brede welvaartsuitkomsten](#) dragen de doelen bij?

De beleidsdoelen dragen bij aan het Brede Welvaart thema 'Capabele en verantwoorde instituties'. Met de voorgestelde wijzigingen krijgen uitvoeringsinstanties en gemeenten de mogelijkheid om passend en evenredig te reageren op overtredingen, waarbij ze gebruik maken van hun ervaring en expertise.

3. Wat zijn opties om het doel te realiseren?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn kansrijke aangrijpingspunten om het doel te realiseren?

Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans biedt een aangrijpingspunt om het maatregelenbeleid aan te passen voor gemeenten.

- b) Wat zijn, gegeven de aangrijpingspunten, kansrijke beleidsopties?

Het wetsvoorstel Participatiewet in Balans biedt een aangrijpingspunt om het maatregelenbeleid voor de Participatiewet, IOAW en IOAZ te wijzigen. Het is wenselijk om deze wetten onder de reikwijdte van het Maatregelenbesluit te laten vallen. Het besluit geldt al voor de werknemers- en volksverzekeringen. Dit zorgt voor meer uniformiteit.

Een aanpassing van het Maatregelenbesluit biedt een aangrijpingspunt om ook een aantal wijzigingen door te voeren, die zullen bijdragen aan een meer evenwichtig maatregelenbeleid bij gemeenten, UWV en de SVB.

- c) Wat is de [beleidstheorie \(doelenboom\)](#) per kansrijke beleidsoptie?

Het komt regelmatig voor dat mensen meerdere uitkeringen ontvangen, soms gelijktijdig en soms opeenvolgend. Daarnaast wordt door mensen de overheid vaak als één orgaan gezien, ondanks dat sprake is van verschillende bestuursorganen met eigen kaders en structuren. Om bij dit beeld aan te sluiten en het voor mensen meer inzichtelijk en transparant hoe de handhaving in de sociale zekerheid eruitziet, onafhankelijk van welke uitkering wordt genoten, is het wenselijk om handhavingsbeleid, en dus ook het maatregelenbeleid, te uniformeren. Op dit moment geldt het Maatregelenbesluit alleen voor de werknemers- en volksverzekeringen. Voor de inkomensregelingen uitgevoerd door gemeenten geldt een ander wettelijk kader en ligt ook veel ruimte in de gemeentelijke verordeningen. Een maatregelenbeleid dat ziet op de gehele sociale zekerheid draagt bij aan meer voorspelbaarheid en transparantie voor de burger.

Het maatregelenbeleid kan op dit moment soms onevenredig streng uitpakken. Daarom is het wenselijk een meer evenwichtig maatregelenbeleid te realiseren. De uitvoering moet daartoe meer ruimte krijgen om vanuit vertrouwen naar de burger te handelen en om maatwerk toe te passen. Ook in de hoogte en duur van de maatregelen kunnen wijzigingen leiden tot meer evenredigheid.

4. Wat zijn de gevolgen van de opties?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

- a) Wat zijn de verwachte gevolgen per beleidsoptie?

Het doorvoeren van een aantal wijzigingen in het maatregelenbeleid heeft tot enerzijds tot gevolg dat de uitvoering meer ruimte heeft om maatwerk te verlenen en anderzijds dat de maatregelen minder zwaar kunnen uitvallen. Beide gevolgen dragen mogelijk bij aan de groei van vertrouwen van de uitkeringsgerechtigden in de overheid.

Het verbreden van de reikwijdte van het Maatregelenbesluit door het toevoegen van de Participatiewet, de IOAW en de IOAZ heeft tot gevolg dat dat het maatregelenbeleid meer uniform is over de gehele breedte van de sociale zekerheid. Voor de Participatiewet, IOAW en IOAZ zorgt het ook voor een meer gedifferentieerd en gedetailleerd kader voor het opleggen van maatregelen.

- b) Welke [verplichte toetsen](#) zijn van toepassing en wat zijn daarvan de uitkomsten (voor zover bekend)?

Internetconsultatie, uitvoeringstoetsen, regeldruktoets en doenvermogenstoets.

5. Wat is de voorkeursoptie?

[Toelichting](#)

Hulpvragen

a) Wat is het voorstel?

Er worden een aantal inhoudelijke wijzigingen voorgesteld. Deze wijzigingen moeten zorgen voor een meer evenredig maatregelenbeleid. Het betreft de volgende wijzigingen:

- * Naar beneden bijstellen van de maximumhoogte en minimale duur en introductie van een maximale duur;
- * Introductie van de mogelijkheid om een maatregel die voor langere duur is opgelegd tussentijds te beëindigen;
- * Laten vervallen van de recidivebepaling;
- * Nadere inkleding van de ruimte die de materiewetten bieden om in amvb vast te leggen in welke gevallen kan worden afgezien van het opleggen van een maatregel. Voor een aantal verplichtingen betekent dit dat het bestuursorgaan de ruimte krijgt om zelf te beoordelen of het opleggen van een maatregel passend is.
- * Verbreden van de reikwijdte van het besluit door de verplichtingen uit de Participatiewet, IOAW en IOAZ toe te voegen.

b) Hoe houdt het voorstel rekening met:

- [doeltreffendheid](#) en [doelmatigheid](#);
- uitvoerbaarheid voor alle relevante partijen (inclusief [doenvermogen](#), [regeldruk](#) en [handhaving](#));
- brede maatschappelijke impact?

Doelmatigheid

Het overgrote deel van de financiële gevolgen zit in de beperking van de duur van de maatregelen, door de minimumduur op één maand te stellen en de mogelijkheid te introduceren een maatregel tussentijds te beëindigen. Dit leidt ertoe dat er minder geld wordt ingehouden op lopende uitkeringen. Het inhouden van geld op uitkeringen is echter geen beleidsdoel op zich. Kortere durende maatregelen passen bij het doel om evenredig te handhaven en zoveel mogelijk te voorkomen dat uitkeringsgerechtigden door handhaving in de financiële problemen komen.

Doeltreffendheid

De voorgestelde wijzigingen dragen bij aan een meer uniform maatregelenbeleid, dat het mogelijk maakt om meer evenredig te handhaven.

Uitvoerbaarheid

Het voorstel is tot stand gekomen in nauw overleg met UWV, de SVB en de VNG. Het uitvoeringsperspectief is dus steeds meegenomen en het voorgestelde lijkt uitvoerbaar te zijn. Uiteraard zal het voorstel in uitvoeringstoetsen nog worden getoetst op uitvoerbaarheid. Inzichten die hieruit voortkomen worden meegenomen in de nadere uitwerking van het voorstel.

Voor uitkeringsgerechtigden verandert dit voorstel niet veel in wat zij zelf moeten doen/kunnen. Het doenvermogen van deze groep kan mogelijk wel worden aangesproken door de mogelijkheid om op verzoek de maatregel tussentijds te laten beëindigen. Om ervoor te zorgen dat alle uitkeringsgerechtigden zich bewust zijn van deze mogelijkheid en weten hoe zij dit verzoek moeten doen, zal moeten worden ingezet op heldere communicatie en persoonlijke dienstverlening. Dit is onderdeel van de dienstverlening van de overheid.

De maatschappelijke impact van dit voorstel is dat het bijdraagt aan het gevoel van een rechtvaardige overheid en meer vertrouwen in de overheid.

c) Wat zijn de risico's en onzekerheden van dit voorstel?

Het risico van dit voorstel is dat er verschillen kunnen ontstaan tussen bestuursorganen in hoe invulling wordt gegeven aan de ruimte om af te zien van het opleggen van een maatregel, de ruimte om een maatregel tussentijds te beëindigen en de mate waarin wordt afgeweken van de standaardmaatregels. Hierbij is het uitgangspunt echter dat bestuursorganen/uitvoeringsprofessionals het best weten hoe zij passend kunnen reageren in elke individuele casus of bij specifieke doelgroepen. Het is dus niet wenselijk deze ruimte in te perken, om mogelijke verschillende te voorkomen. In het kader van zowel het wetsvoorstel Participatiewet in Balans als het wetsvoorstel Handhaving sociale zekerheid zullen vakmanschapstrajecten worden opgezet. De uitvoering van het maatregelenbeleid zal hierin ook worden meegenomen.

d) Hoe ziet de voorgenoemde [monitoring en evaluatie](#) eruit?

Invoeringstoets na één jaar en evaluatie na vijf jaar. Over de tussentijdse monitoring wordt met de uitvoering en gemeenten overlegd, en er zal met de uitvoeringstoets worden gezien welke mogelijkheden er daarvoor zijn.